

השיעור השבועי

גליון מס' 564

כתב וערך השיעור:

הרב דביר פרץ שליט"א

הקבלת פני רבו למרן שליט"א
סוכות תשפ"ז

ר"ת	יציאה	כניסה
19:39	18:57	18:07
19:36	18:55	18:05
19:37	18:56	18:06
19:38	18:56	18:07

שמחת תורה | כ"ב תשרי תשפ"ז

הלכות חג הסוכות

זמן תפלת נעילה וברכת כהנים. גמור לאכול ונזכר שלא בירך "לישב בסוכה". אמן אחר המברכים "לישב בסוכה" על שהייה בלא אכילה. אמן אחר אשה שמברכת "לישב בסוכה". אין לענות אמן על ברכה השנויה במחלוקת. קידוש בבית הכנסת בליל שבת. ברכת "לישב בסוכה" על פת הבאה בכיסנין בשיעור קביעות סעודה

נשיאת כפים אחר השקיעה

ב. ראיתי למחבר אחד שהביא מה שכתב מרן זצ"ל ביחווה דעת ח"ו (סי' מ) לפני חמישים שנה, וכתב לחלוק על מרן, שאסור לישא כפים אחרי השקיעה. אבל למה חולק, מרן הסביר כל כך יפה, שיש ספק ספיקא במצוה דאורייתא, וכתב התרומת הדשן (סימן לו) שאף שלא עושים ספק ספיקא בברכות, אבל בדבר שיש אומרים שזה מצוה דאורייתא, כמו ספירת העומר שלהרמב"ם (פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הכ"ד, ובסוף ספר המצוות) והראב"ה (פסחים סימן תקכו) היא דאורייתא, הגם שלרוב הראשונים היא דרבנן, כדאי להיכנס לספק ספיקא כדי לקיים את המצוה בברכה. וכן ביארו המכתם לדוד (תא"ח סי' ג) והתורת חסד מלובלין (תא"ח סי' ז) בדברי התרומת הדשן, וזה הפשט הפשוט בדבריו. בא אותו חכם וכותב בספרו "ודלא כיחווה דעת", מותר לחלוק, אבל שיסביר למה חולק. אחר כך באים בתמימות ואומרים: זו דרכה של תורה, זה דרכה של תורה בא'... חושבים שאנחנו באים להגן על מרן, מרן לא צריך הגנה, אבל צריך להגן על השכל וההיגיון... ומרן הסביר כל כך יפה.

תקציר השיעור הקודם

א. בשיעור האחרון דיברנו על זמן תפלת הנעילה שהוא חצי שעה לפני השקיעה, וברכת כהנים בבין השמשות. היו ישיבות שהתחילו להתפלל נעילה מפלג המנחה, היה ראש ישיבה חשוב אחד שאמר שכך דעת חכם בן ציון אבא שאול, שלחתי להודיע לו שזה לא נכון, ובאור לציון (ה"ד עמ' קכו) כתב שהראוי לעמוד בתפלה כחצי שעה לפני השקיעה, וב"ה שמע לי. וכן מבואר בירושלמי (תענית פ"ד ה"א), שזמן תפלת נעילה כשהחמה בראשי האילנות, וכן כתבו הראשונים. יש שרוצים לעשות מצוה ולכוין בתפלה, אבל זה ספק ברכה לבטלה. שמעתי שבכמה ישיבות שמעו את השיעור פה בידים וב"ה קיבלו. יש עקשנים, מה נעשה להם, אבל הזמן הוא כשהחמה בראשי האילנות, סמוך לשקיעה. ואמרנו שאפשר לישא כפים גם בבין השמשות, ומרן לכתחילה לא רצה להיכנס לספק ספיקא, כי זו מצוה "קיומית" ולא "חיובית", אבל הודה שאם מפריע להם להתפלל במהירות ורוצים לסמוך על הפוסקים המתירים לישא כפים בבין השמשות, יכולים להתפלל בכוונה ולישא כפים בבין השמשות, ובלבד שיגמרו את נשיאת הכפים לפני צאת הכוכבים.

לברך את מרן שליט"א, שה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, לאורך ימים טובים, נזכה להמשיך ללכת לאורו, עד ביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו. אמן.

מדברי הגה"צ הרב יצחק כהן שליט"א: ברשות מרן ה' ישמרנו ויחיהו ויגדיל מעלתו. בכל פעם שאני פותח ילקוט יוסף, אני בהתפעלות, בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, זהו ים שאין לו סוף. כשאני צריך לעיין באיזו הלכה, אני מוצא דברים נפלאים שלא ראיתי במקומות אחרים. אני ממש מתרגש בכל פעם מחדש, זכיתי ללמוד שנים אצל מרן אביו ע"ה זצוק"ל, ואני רואה שהרב ה' ישמרנו ויחיהו ממלא מקום אביו. שמעתי שיעורים בהלכה מהרב גדולים, זכיתי להכיר הרבה גדולים, אבל הסגנון הזה, הידיעה המקיפה, והעומק שיש בכל הלכה והלכה, לאורך ולרוחב, זה מאפיין את הרב, "תחת אֲבֹתָיו יָהִי בְּנֵיךָ" (תהלים מז, יז). אני מברך את הרב, "ימים על ימי מִלְּךָ תוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ דֹר דָּר" (תהלים סא, ז). יזכה ה' יתברך להמשיך ליכות את הרבים, הן בתורה שבכתב והן בתורה שבעל פה, מתוך בריאות, שמחה ונחת, ויזכה לראות בניו גדולים בתורה וביראה כיוצא בו, שימשיכו את השושלת הנפלאה הזאת, ובע"ה תמיד יהיה בריא ושלם, ויקיים בו הכתוב (תהלים צא, יא) "לֹא תִאָּנֶה אֱלֹהֶיךָ רָעָה וְנִגְעָה לֹא יִקְרַב פְּתָהֶלְךָ, כִּי מִלְּאֲזִינוֹ יִצְּחֶךָ לֶךְ לְשִׁמְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ". אמן ואמן.

מדברי הרב זמיר כהן שליט"א: ברשות הוד כבוד מרן הראשון לציון, פוסק הדור, שהוא מהיחידים שזכו כלל ישראל מהעם שבשדות ועד בכיי הלומדים בעולם הישיבות רואים אותו כפוסק וכמנהיג. כפי שהזכירו הרבנים, כל מי שלומד בספרים רואה למדנות ישיבתית יחד עם פסיקה הלכתית. זכה דורנו שמאז

1 מדברי הרב שמואל רבינוביץ שליט"א: ברשות מרן פוסק הדור, הראשון לציון, הגאון הגדול, שב"ה אנחנו הולכים לאורו, אני רק רוצה לספר, אנחנו זכינו שבחודש האחרון פקדו את הכותל שני מיליון אנשים שבאו לסליחות, ובליילה האחרון הנהיג מרן הראשון לציון רבינו עובדיה יוסף זצ"ל שיעשו התרת נדרים במעמד זה, והתלבטתי שבערך למעלה ממיליון אנשים עומדים וצופים מרחוק במעמד הזה, האם יכולים לצאת בזה ידי חובה. ובערב יום הכיפורים קיבלתי תשובה הלכתית מנומקת ממרן שליט"א להתיר. כך שאנחנו בכותל ממשיכים לפי הפוסקים של מרן שליט"א, שב"ה ממשיך ונותן לנו את הכוח כדי לזכות את הרבים, ולחבר כל כך הרבה יהודים למסורת ולמורשת ישראל. שנזכה לראות בבנין בית המקדש ובגאולה השלמה, ומרן בראשנו, במהרה בימינו. אמן.

מדברי הרב זבדיה כהן שליט"א: ברשות מרן הראשון לציון פוסק הדור רבינו יצחק יוסף שליט"א, שה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, ומשיך להנהיגנו לאורך ימים ושנים טובים. אמן. אנחנו זוכים היום להשתתף בהקבלת פני רבו של מרן שליט"א, אחד הטעמים הראשונים לכך שעושים הקבלת פני רבו, כדי ללמוד מרבו תורה, אבל אנחנו שלומדים תדיר את תורתו של מרן שליט"א, כל השנה יש לנו הקבלת פני רבו... והיום זוכים לראות את הוד פניו, קדושתו, מלכותו ואצילותו. מי שלומד בספריו של מרן שליט"א רואה את הגדלות והעמקות, רק היום היתה לי שמחת חג בספר ילקוט יוסף על סוכה, לראות את החקירה האם סעודת ליל יום טוב של סוכות מדין הסוכה או מדין היום טוב, והרב הביא אחת עשרה נפקא מינה, למצטער, ולאשה ששכחה יעלה ויבא, ועוד. זה שמחת חגו אנחנו רוצים

נזכר שלא בירך "לישב בסוכה"

ג. עוד דוגמא, במה שנוגע לסוכות. קורה שאדם יושב לאכול בסוכה, ומברך המוציא, אכל ושבע, ושכח לברך "לישב בסוכה", ואחר שגמר לאכול ובירך ברכת המזון, אומרת לו אשתו, הזכרת "יעלה ויבא", ואם כן אתה זוכר שחג סוכות, ומה עם ברכת "לישב בסוכה"? תברך עכשיו! אבל סיימתי... כתב הכף החיים (ס' תרל"ט אות ק) שאם יש לו עוד לחם בשיעור כביצה, יטול ידיים, יברך "לישב בסוכה" ויאכל. וכן משמע מהבן איש חי (ש"ר פרשת האזינו אות ה). אבל באמת אפשר לברך "לישב בסוכה" אפילו אחרי הסעודה, לפני ברכת המזון, אם יאכל עוד איזה דבר, או ישתה מים, שגם השתיה בכלל אכילה.² וגם אם אין לו עוד אוכל או שתיה לפני, מעיקר הדין היה יכול לברך "לישב בסוכה", על פי ספק ספיקא, כדלהלן. דעת האור זרוע (ח"א ס' שסז), הגהות אשר"י (ריש חולין), מהר"ם ריקאנטי (ס' עב ור"ה), הסוברים חידוש, שמיד לאחר עשיית המצוה אפשר עדיין לברך עליה, וכגון אדם ששחט ושכח לברך על השחיטה, או כיסה את הדם ושכח לברך על כיסוי הדם, שמיד לאחר עשיית המצוה יכול לברך. אמנם הרמב"ם (פ"א מהל' ברכות ה"ה) חולק, וסובר שעל כל המצוות מברך ועובר לעשייתן, כפשט דברי הגמרא בפסחים (א:). וכתב (בפ"ג מהל' אישות ה"ג) לגבי ברכת האירוסין, שיש לברכה קודם הקידושין, ואחר כך יתן את הטבעת, אך לדעת הראב"ד יברך אחר מעשה הקידושין, כי אולי יקדש ויראה שהיא מכוערת וזו ברכה לבטלה. ואילו הרמב"ם לא חשש לכך, כי מסתמא ראה אותה פעם אחת, וכדברי הגמרא בקידושין (מא). אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה.

ספק ספיקא

ד. על כל פנים דעת כמה ראשונים כמלאכים שאפשר לברך גם לאחר עשיית המצוה, ואף שאין הלכה כמותם, אבל לא נבטל את דעתם, וראוי לצרפה לספק. ועוד ספק, שמא כדעת הר"ף (סוכה מו). והרמב"ם (פ"ו מהל' סוכה ה"ב) שהנכנס לסוכה ושוהה בה, אפילו לא אוכל מברך "לישב בסוכה".

פטירת אביו מרן רבנו זצ"ל, זכינו שהקב"ה העמיד את בנו, שכפי שמרן אביו היה נערץ בכל העולם כולו, כך גם ספרי מרן שליט"א נלמדים בכל העולם כולו, בכל מקום שמגיעים רואים את ספריו ופסקיו, למעלה לומדים את ההלכה למעשה, ולמטה את כל הלמדנות, המהלכים, השקלא וטריא, ממש 'כל רז לא אניס ליה'. מישהו כותב תשובה הלכתית וחושב שמצא משהו חדש, אבל כשפותח ילקוט יוסף רואה שהכל כבר כתוב שם, ובתוספת כפל כפליים. ה' יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים.

נאמר דבר לחג הסוכות, המדרש מתאר שארבעת המינים משולים לכל חלקי עם ישראל, ומאחדים את כולם ביחד. ויש גם מוסר השכל פרטי לכל אדם, שכל אחד יכול לגלות בחייו זמנים מלאים בתורה ומצוות כמו אתרוג, זמנים שעשה מצוות ולא למד הרבה תורה ולהפך, כמו לולב או הדס, וזמנים שלא היה מוצלח לא בזה ולא בזה, כמו ערבה, ועלול להגיע לעצבות. אבל לא יתייאש, אלא יאחד הכל וידע שהבנייה מורכבת מכל השלבים, והשאפה להיות תמיד כמו אתרוג ולהתרומם. **ברשות** מרן הראשון לציון, אני רוצה לפרסם פסק ממנו, שפסק לאחרונה, שיהודים שנמצאים בחו"ל רשאים להשתמש בכספי מעשרות על מנת לקנות כרטיס טיסה להצביע ש"ס. מכיון שהמערכה הזו כל כך גורלית, מצוה לפרסם את הדבר, ועל ידי כך יהיה שותף בכל העשייה ובכל המצוות. ויהי רצון שמרן רבנו ימשיך להנהיג אותנו, ונזכה כל עם ישראל ומרן בראשנו, לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

מדברי הרב יצחק לוי שליט"א: ברשות מורנו ורבנו ועטרת ראשנו, עטרת תפארת ישראל, ראש גולת אריאל, מרן הראשון לציון שליט"א, שאנחנו זוכים היום בליל האופיזין של יצחק, להקביל את פני מורנו ורבנו, שישמו גם כן כשם יצחק אבינו. ברשות כל הרבנים הגאונים היושבים ראשונה במלכות, ענוותו תרביני של מרן שאומר כמה מילים, כנראה רצה שידברו כהן לוי וישראל... מרן ע"ה היה רגיל לומר בחג הסוכות וכו'. מורי ורבותי, מרן שיחיה דואג לנו לא מהיום, את הספר הראשון הרב הוציא בשנת תשל"א - לפני חמישים ושש שנים, רוב הציבור עוד לא נולד וגם אני, ואז הרב היה בחור צעיר, וזיכה את הרבים על ידי שקיבץ את פסקי מרן זצ"ל, ומאז התחיל את סדרת ספרי הילקוט יוסף, והוסיף על תורתו של מרן זצ"ל עוד הרבה. ההלכות למעלה הן כמו לחם, ולמטה המקורות כמו מים, כמעין המתגבר, ועוד חיבר לנו את ספרי עין יצחק על הכללים. כשלמדנו בישיבה

שימו לב, מעיקר הדין מרן השלחן ערוך (ס' תרל"ט ס"ח) היה צריך לפסוק כב' עמודי הוראה, אבל כתב כרבינו תם (בתוס' ר"י החסיד ברכות יא:) והרא"ש (הובא בטור ס' תרל"ט) שלא מברכים "לישב בסוכה" אלא מסעודה לסעודה. ואף שכתב בהקדמתו כלל שפוסק כעמודי ההוראה, צריך לומר שכאן הכריע לברך רק בסעודה מכוח המנהג, וכפי שכתב בש"ע "נהגו שאין מברכים על הסוכה אלא בשעת אכילה". והרמ"א כתב "והכי נהוג", ומה בא להוסיף? מסביר בספר ערוך השלחן (ס' תרל"ט סעיף כח) שבא לדבות, שגם מי שהלך להתארח בסוכת חבירו לא יברך אלא בסעודה, ודלא כרב האי גאון (הביאו ר"י בן גיאת במאה שערים עמ' פח) שכתב שבסוכת חבירו מברך גם על עצם השתיה. לא מוכרח להסביר כן בדברי הרמ"א, אבל כך המנהג (ע"ע יחווה דעת ח"א ס' סו, חזו"ע עמ' קעז). והתיימנים נוהגים כשיטת הרמב"ם בהרבה דברים, וגם בדבר הזה.

אמן על "לישב בסוכה"

ה. סיפרתי כמה פעמים, אני זוכר שכאשר מרן היה רב ראשי לתל אביב, בשנת תשכ"ט, תש"ל, היו מגיעים משלחת רבני התימנים בכל חג פסח וסוכות לברך אצל הרב, ובסוכות היו מגיעים לרחוב רוטשילד, והיתה שם סוכה למטה, והרב היה מקבל שם את הרבנים, הרב שלום יצחק הלוי, הרב יוסף צוברי, הרב יחיא אלשיך - תמיד היו לתימנים רבנים גדולים - והיו מברכים במבטא תימני, "אשר קידשנו במצוותיו וצונו לישב בסוכה", והרב היה עונה אחריהם אמן. אחרי שהלכו שאלתי את מרן בתור בחור צעיר, אבא, למה ענית אמן, הרי אנחנו מברכים רק בסעודה, וכשם שיש ברכה לבטלה יש גם אמן לבטלה. אמר, עיקר הדין כמו הר"ף והרמב"ם לברך על השתיה, אבל נהגו לברך רק בסעודה, וזה מנהג בעלמא, ודי לנו לא לברך, אבל אפשר לענות אמן אחרי המברכים.

אמן על אשה שמברכת

ו. אולם יש מקרים שלא עונים אמן, אשה שמברכת על לולב או על סוכה, כגון שהיא עיראקית - היום המצב השתנה, אבל פעם היו עקשנים, וזה

לפני עשרות שנים, לפעמים הרב כל הלילה היה יושב וכותב, ובבוקר התפלל איתנו, ונשאר לסדר א', ואחר הפסקת הצהרים היה חוזר לסדר ב', לית דין בר איניש, איזה נשמה גדולה שהקב"ה נתן לנו בדור הזה, והרב נושא על כתפיו את משא העם, לא רק מהיום שלפעמים נותנים לו הליקופטר, אלא לפני שנים רבות, עוד לפני שהיה כביש 6, היה נוסע שעות על גבי שעות לכל מקום ומקום, בחודש אלול ובכל השנה. הרב נותן לנו מעצמו, מכוחו, מבריאותו, מתורתו, ולנו הקטנים לא נותר רק לברך את מרן, שיאריך ימים על ממלכתו, נזכה שיהיה לנו עד ביאת גואל צדק, במהרה בימינו. אמן ואמן.

דברי מרן שליט"א: חזקים ברוכים לכל הרבנים הגאונים, כבוד הרב הגאון הרב שמואל רבינוביץ רב הכותל, שעומד על המשמר למנוע כל מיני פרצות בכותל המערבי, הקב"ה יתן לו כוח ובריאות, ימשיך לעשות עוד כהנה וכהנה. כבוד הרב הגאון הרב יצחק כהן, מרא דאתרא של שכונת שמואל הנביא, מראשוני תלמידיו של מרן זצ"ל. אני זוכר עוד בשנת תשכ"ג או תשכ"ד, היה למרן כולל אברכים - מתיבתא ברחוב ז'בוטינסקי, והרב יצחק כהן היה מראשוני תלמידיו, מאז דבק בתורה של מרן. הקב"ה יתן לו כוח ובריאות, אריכות ימים ושנים, ימשיך עוד ליכות את הרבים. כבוד הרב הראשי של תל אביב, הגאון הרב זבדיה כהן, הוא ואחיו היקר ראש הישיבה הגאון הרב זמיר כהן, שמזכים את הרבים, מאז שהרב זבדיה נבחר לרב ראשי בת"א, בכל שבת הוא נמצא פעם בשכונה זו ופעם בשכונה אחרת, ומזכיר את מרן זצ"ל שהיה פעיל ונמרץ, אשריו ואשרי חלקו, ימשיך ליכות את הרבים ויעשה עוד כהנה וכהנה. כבוד הרבנים כל אחד לפי כבודו ומעלתו, חברי מועצת הרבנות הראשית, דיינים חשובים, שלוחי דרבנן שעושים למען ציבור בני התורה, ימשיכו עוד לעשות, וילחמו את מלחמות הקודש, ותהיה להם הצלחה בכל מעשי ידיהם.

² יש מי שכתב דבר פלא, שאדם שאוכל בסוכה, ובאמצע נצרך לשתות, יכול ללכת למטבח ולשתות מה שרוצה, כי שתיה היא לא בכלל אכילה. אבל תראו ביחווה דעת ח"ה (ס' מוח) שהביא את רבי יהודה עייאש (לחם יהודה דף לה ע"ד ד"ה לפ"ז), שהוכיח מראשונים והם הר"ף (סוכה כה) והמאירי (סוכה כו:), שבאמצע הסעודה חייב לשתות בסוכה, כי שתיה בכלל אכילה (וכ"ה בחזו"ע סוכות עמ' קמה).

טוב, אם מרן לא היה עקשן לא היה יוצא כל היביע אומר... - או אשכנזיה - אחיו לקח אשכנזיה, כולו בני עם אחד אנחנו - ושומע אותה מברכת "לישב בסוכה", לא יענה אחריה אמן, כי לדעת הרמב"ם (פ"ג מהל' ציצית ה"ט, ופ"ו מהל' סוכה ה"ג) ומרן בשלחן ערוך (סי' יז ס"ב, וסי' תקפ"ט ס"ו) זו ברכה לבטלה. היא אומרת "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו", ואם היא חסידת ויזניץ אומרת "וציווני", אבל שקרנית, מי ציווה אותך?!... לכן לא יענה אחריה אמן - אשכנזי יענה כי לפי רבותיו זו ברכה כתיקנה, אבל ספרדי לא יענה - כי כל דבר שהפוסקים חולקים אם מברכים או לא, שב ואל תעשה עדיף, גם לגבי עניית אמן.

כדאי להיכנס לספק ספיקא

ז. כאמור לגבי מי שגמר לאכול ונזכר שלא בירך "לישב בסוכה", יש לו ספק ספיקא, שמא כדעת הראשונים שגם לאחר קיום המצוה יכול לברך, ושמא כדעת הרמב"ם שמברכים גם על עצם השהיה בסוכה. וספק ספיקא מועיל. ואף דלא עבדינן ספק ספיקא בברכות, אבל זו מצוה דאורייתא של סוכה, ואף שזו מצוה "קיומית" - דהיינו שאני לא חייב לאכול בסוכה בחול המועד, אבל כשאוכל מקיים מצות עשה, כדאי להיכנס לספק ספיקא לקיים מצות עשה עם ברכה, מאשר להפסיד את הברכה. לכן אחזור על ההלכה בקיצור, אדם שאכל ושתה ושבע, ואחר שגמר לאכול נזכר שלא בירך "לישב בסוכה", אם נשאר לו איזה דבר ואפילו מעט מים, יברך ויאכל או ישתה.³

והגיון לבי

ח. חכם אחד חלק על ההלכה הנ"ל לגבי עניית אמן, וכתב בספרו שמי ששומע ברכה מאשכנזיה מברכת על לולב, או בכל יום שישי שמע אשה שמברכת על הדלקת הנרות אחרי ההדלקה - הספרדים ב"ה כולם עושים כמו דעת מרן, אבל כך עושות האשכנזיות - כתבו בספרים ובפרט בילקוט יוסף (ד' מינים עמ' תשה, ועוד) הארכנו הרבה, שלא לענות אמן. וגם על זה חולק וכותב לענות אמן. אחר כך יגידו דרכה של תורה, אבל ללמדנו בשיבות, ומי שמתווכח בלימוד בלי שכל לא רוצים בכלל לשמוע אותו, צריך לטעון עם שכל והגיון, "והגיון לבי לפניך", "והגית בו יומם ולילה תורה", ולא סתם לחלוק.

יראו עינינו

ט. אנחנו הבאנו ראיות, הטור (ס' רסז) כתב לגבי ברכת "יראו עינינו" שבמרוקו ובצרפת ועוד נהגו לאומרה. הייתי בזמן האחרון בחו"ל, ובתפלת ערבית בפרט במוצאי שבת אומרים "יראו עינינו" עם ברכה, החזן בירך אבל לא עניתי אמן, וכמו שראינו מעשה רב לפני ארבעים שנה, שהיינו יחד עם מרן בצרפת, ומרן שמע את הש"ץ מברך, ולא העיר להם, אבל לא ענה אמן (וכן העיד ע"ע בספרו מאור ישראל ברכות ד: שכן נהג בשהותו בברזיל). וכך כתב הטור, שלמרות שבמחזור ויט"ר (ס' קא) כתב לברך, ובסידור רס"ג כתב שגם בליל

³ אמרתי שחכם אחד חלק על מרן, ופלא למה חלק אחר שמרן הסביר יפה. לפני שבוע השמיענו לי הקלטה, קטע משיעור של אותו חכם, שאומר, אנשים חושבים שאסור לעלות להר הבית, אבל זה לא נכון, מותר לעלות!... אבל מה זה "אנשים חושבים", מי אלה אותם האנשים, הרב אלישיב, הרב אורבך, מרן זצ"ל, הרב עזרא עטיה, הרב פיינשטיין, הרב קוק, הם אמרו שאסור! ולצערו הרב, יש ציבור ששומעים לו. אנחנו נמצאים בדור משונה, כל אחד שידוע קצת לדבר יש לו ציבור חסידים. מרן זצ"ל אמר שאם היה הדור ראויה היה אסור לשמוע אותו. גם לגבי סוכה וגם לגבי נעילה חלק סתם.

הרב רבינוביץ סיפר לי פעם שהרב אלישיב היה מממן מכיסו שומר שיעמוד בשער הר הבית ויזהיר את העולים שזהו איסור חמור. מאיפה הראש העקום הזה לומר נגד כל גדולי הדורות, אנחנו עומדים על המשמר וזועקים על זה, וצריך עוד רבנים שיעזרו לנו. פעם אותו חכם שהתיר אמר, עכשיו נפטר כל גדולי הדור ואיוותר אנכי לבד!... תבינו את הראש שלהם, באיזה מקום חונכו לגאווה כזו.

⁴ גם אצלנו יש מי שחלק ולא השיב על הספק ספיקא, ויש תמימים שהוציאו משנה ברורה עם הערות כמו 'דרשו', וכתבו בצד אבל דעת פלוני וכו', וכי את כל

שבת אומרים יראו עינינו, הרא"ש חלק עליהם ולא היה עונה אמן, כי זה הפסק בין גאולה לתפלה, ואולי זו ברכה לבטלה. רואים שאף שהיה להם על מה לסמוך, לא ענה אחריהם אמן.

ברכות השחר

י. עוד ראיה, רבינו אברהם בן הרמב"ם (ס' פג) - נולד לרמב"ם בגיל 51, הרמב"ם נפטר בגיל 67 וכמה ספרים הספיק לחבר - כתב, שהיו מקומות שבירכו ברכות השחר למרות שלא התחייבו, דהיינו שאדם שהיה ער כל הלילה, כגון בהושענא רבה שנשאר ללמוד, בכל זאת בירך "פוקח עיוורים", ואף שהיה מלוכב בירך "מלביש ערומים", ואף שאין תרגול בעיר מברך "הנותן לשכוי בינה". ולמרות שסמכו על רבותיהם הגאונים (הובאו בארחות חיים דין מאה ברכות אות ה, וברשב"ץ ח"ב סי' קפו, ובס' המכתם ברכות ס:) שסברו שהברכות הן על מנהגו של עולם, כיון שדעת הרמב"ם (פ"ז מהלכות תפלה הלכה ט) שלא לברך - וכן דעת מרן השלחן ערוך (סי' מו סעי' א, ח), אך מנהגנו לברך - לא היה עונה אחריהם אמן.

קידוש בבית כנסת

יא. עוד ראיה, מדברי התשב"ץ (ח"ג סימן רמז) שקיים את המנהג לעשות קידוש בליל שבת בבית כנסת, למרות שאין זה קידוש במקום סעודה, כדי שיצאו ידי חובה לפחות מדאורייתא. אני זוכר כשמרן זצ"ל הגיע לכהן כרב ראשי לת"א, בשנת תשכ"ח או תשכ"ט, התפלל בבית כנסת הגדול, והנה אחרי התפלה בליל שבת, הוא רואה את הרב יצחק כהן ע"ה עושה קידוש, ובדרך ליווה אותו ומרן שאל, למה עשיתם קידוש? אמר, כך הנהיגו הרב עוזיאל ואחריו הרב יעקב משה טולידאנו, הרבנים הראשיים לתל אביב יפו, לעשות קידוש בליל שבת, לצורך המסורת, שבאים להתפלל, אבל לא עושים קידוש בבית, והולכים לים ומשחקים, ורצו לימות אותם לכל הפחות שיצאו ידי חובת קידוש דאורייתא, אפילו שלא במקום סעודה. ומרן אמר שלא ישנו את המנהג. ואף שכך כתב התשב"ץ, מכל מקום כתב בשו"ת יכין ובוועז (סימן קיח) שהתשב"ץ ובניו - ראשונים לפני כ-600 שנה - לא היו עונים אמן. רואים שאף כאשר יש למברכים על מה לסמוך, אם לפי רבותינו אין לברך, אין לנו לענות אמן, כמבואר בטור בשם הרא"ש, רבינו אברהם בן הרמב"ם, והתשב"ץ. אם החכם שחלק על דברינו היה מביא את הראיות ודוחה, יפה מאוד, זו דרכה של תורה, והייתי משתעשע בדבריו, אבל סתם לכתוב "ודלא כילקוט יוסף", למה לא? תפרש דברך. אנחנו מעירים על אלו שחולקים בלי שכל, בלי טעם ובלי ריח, וכי יש מצוה לחלוק?⁴

"לישב בסוכה" על קביעות מעודה

יב. עוד דוגמא לכך שמצרפים ספק ספיקא בברכות במקום מצוה דאורייתא, מי שאוכל לחם או עוגה בשיעור כביצה - 54 גרם⁵, חייב לאכול בסוכה. ורק על כביצה לחם מברך "לישב בסוכה", אבל על עוגה או פיצה

אחד שחיבר ספר עם כריכה יפה צריך להזכיר, תבחנו את הדברים, ולא סתם להעתיק 'ליקוטי בתר ליקוטי'.

⁵ המנהג פשוט לשער במשקל ולא בנפח, היה אחד שחיבר ספר שצריך לשער בנפח, ובא לבית של מרן זצ"ל, עמד בפרוזדור ואמר למזכיר שיש לו ספר להביא למרן, ומרן לא רצה לקבל אותו, אמר, אני לא עדיף מרבתי שאמר לשער במשקל. ומי הורה לשער במשקל? רב שרירא גאון (אוצר הגאונים ביצה סימן א, ובתשובותיו סי' נ) - נהרג על קידוש ה' לפני יותר מאلف שנה - הרב המגיד (פ"א מהל' עירובין ה"ב) בשם הגאונים, ראב"י (ברכות סימן קז), אלו ראשונים כמלאכים! וכן בספר פתח הדביר (ס' קצ) - היה לפני כ-160 שנה, חבר בית הדין יחד עם רבי חיים פלאגי - מאריך להוכיח שמשערים במשקל. גם בספרי רבי חיים פלאגי (חיים לראש עמ' כט) כתב הכל במשקל. וכן כתבו החיד"א (ברכ"י סי' קסח סד"ק, מורה באצבע סי' ג סעיף צה), הבן איש חי (צו לד, חוקת יב, קרח ב, ועוד), וכל גדולי האחרונים. וכן כתב הכף החיים (סי' קסח אות מו) שנהגו לשער במשקל "ואין לשנות", כנראה גם בזמנו היו בבני ברק שרצו לחדש לשער בנפח... אחר כך מוציאים הקלטות ותוקפים, אבל למה לתקוף, קראת את כל הפוסקים הנ"ל? סתם לחלוק? וגם המנהג לשער במשקל. לכן לא להתבלבל, ולעשות כמו שמרן עשה, לשער במשקל.

בכל הארץ יצא קוֹרֵם

יג. תראו איך שמרן זצ"ל פוסק הלכות, מסביר טוב טעם ודעת, ולא סתם פסקיו התקבלו בכל העולם. אני ביקרתי בכל העולם, אפילו באוקראינה וברוסיה, יש קווקזים במוסקבה שיש להם שיעור קבוע בילקוט יוסף, גם הרב לזר אמר לי שמכין שיעורים מילקוט יוסף. פסקיו של מרן התקבלו כי כתב בשכל ישר, והיתה לו סייעתא דשמיא, לא היה מחפש חידושים, וכפי שאמר לגבי השיעורים במשקל, אני לא עדיף מרבותי. דרכו היתה דרך נכונה, ולכן זכה שפסקיו התפרסמו בכל המקומות. אני הולך לתת שיעורים גם בארץ וגם בחו"ל, ואני רואה על השלחנות את ספרי מרן, אולי עושים זאת בשבילי, אבל לא נראה... בביקור האחרון בלוס אנג'לס, הייתי בכולל גדול ליטאי, והופתעתי לראות את כל ספרי מרן במקום מרכזי בספרייה, אמרתי להם שיעור וראיתי שהם בקיאים ביביע אומר, מקשים ומתריצים, והם תלמידי חכמים חשובים ופקחים. מרן זכה שכולם - ספרדים ואשכנזים, הרבה אשכנזים חזרו בתשובה - הוגים בספריו. יש כמה שמנסים לכבות את האור של מרן, ומוציאים כל מיני ספרים לעקור את פסקיו, אבל לא הולך להם, כי התורה של מרן היא תורת אמת, כתב לשם שמים עם שכל ישר. חזקים ברוכים, נמשיך כולנו בדרכו של מרן, מה שמרן הקים תלמודי תורה וסמינרים וכל המוסדות, בשביל מה עשה? שילכו בדרך האמיתית של התורה הקדושה, ובדרכו ההלכתית של מרן הבית יוסף. נמשיך בדרך הזאת, ולא נסטה ימין ושמאל. ה' יעזור שזכותו של מרן יגן עלינו אלף המגן, נזכה כולנו לשובע שמחות, ישועות ונחמות, תזכו לשנים רבות נעימות וטובות, חג שמח, שנה טובה ומבורכת.

שברכתה מזונות⁶, רק אם אוכל שיעור קביעות סעודה מברך "לישב בסוכה". והיינו שיברך על שיעור 162 גרם. נכון שלגבי נטילת ידים עם ברכה וברכת המוציא, לא יברך אלא בשיעור 216 גרם - ע"ב דרהם וכל דרהם הוא 3 גרם, אבל לגבי "לישב בסוכה" שזו מצוה דאורייתא מועיל ספק ספיקא. איזה? הגנת ורדים (חאו"ח כלל ד ס"ו) כותב שאם אכל כביצה עוגה, דינו כאכל לחם שמברך "לישב בסוכה". מרן החיד"א (חיים שאל ח"א ס"י עא מחזיק ברכה ס"י תרלט סק"ה) הביאו וחלק עליו, שבעוגה צריך לאכול שיעור קביעות סעודה, ורק אז מברכים "לישב בסוכה". אבל יש ספק ספיקא, שמוא כהר"ף והרמב"ם שעל עצם השהות בסוכה מברכים, ושמוא כהגנת ורדים שעל כביצה בלבד מברכים. וכיון שהמנהג לא לברך על כביצה וכמו שכתב החיד"א, לא נסמוך על ספק ספיקא זה, אלא אם כן קובע סעודה. וכשאוכל 162 גרם שלדעת הרמב"ם (פ"א מה"ל עירובין ה"ט) ששמו משה - 3 אותיות - 3 ביצים זו קביעות סעודה, יברך "לישב בסוכה". ואף שלדעת רש"י (כריתות יב: יומא פ:) ששמו שלמה - 4 אותיות - 4 ביצים זו קביעות סעודה, וחוששים בענייני ברכות לשיטה זו, אבל לגבי "לישב בסוכה" שזו מצוה דאורייתא, מועיל לצרף את הספק ספיקא הנ"ל. לכן כתבנו בילקוט יוסף (סוכה עמ' תרפו) שהאוכל עוגה או פיצה בשיעור 162 גרם יכול לברך לכתחילה "לישב בסוכה".

מראות קודש מהקבלת פני רבו למרן הראשון לציון פוסק

הדור שליט"א בבית כנסת הייזים - סוכות תשפ"ז

צילום: עובדיה בלימי

⁶ יברך, או שיטעם מהעיסה לבד, ואם מרגיש טעם מתיקות יברך מזונות, ואם לאו יברך המוציא.

רוצה להיות שותף ביזיוי הרבים ולהפיץ את העלוניו?

התקשר אלינו: 053-4774733 בין השעות 08:00-14:00 לאחר מכן ניתן להשאיר הודעה בשירות הודעות, או במייל d95872@gmail.com